

Zelení proti zeleným: štěpící linie v evropské energetické transformaci

Article by Pablo Lapuente Tiana

May 6, 2026

Energetická transformace k obnovitelným zdrojům nabírá v celé Evropě na tempu. V ekologickém hnutí přitom vznikají spory mezi zastánci rychlého budování rozsáhlé obnovitelné infrastruktury a stoupenci participace místních komunit.

Až donedávna panoval v energetické politice západního světa opatrný konsensus: udržovat stávající model založený na fosilních palivech a zároveň vlažně podporovat dekarbonizaci. Tento konsensus se nyní bortí a energetickou politiku v rostoucí míře určuje otevřený konflikt.

Politici aktéři hájící zájmy fosilního průmyslu se čím dál nepokrytěji staví proti energetické transformaci, což se projevuje zejména rostoucím odporem vůči projektům rozvoje obnovitelných zdrojů. V Evropské unii se zvláště na krajní pravici prosazuje rétorika proti obnovitelným zdrojům, která vykresluje větrnou a solární energetiku jako ekonomicky nevýhodnou, diktovanou shora a odtrženou od „reálných“ potřeb běžných lidí.

Rychlý rozmach obnovitelných zdrojů však nenaráží jen na zájmy fosilního průmyslu. Vyvolává také spory mezi aktéry, kteří v zásadě zelenou transformaci podporují.

Na lokální a regionální úrovni se řada ekologických organizací postavila proti konkrétním projektům, jež jsou součástí přechodu k obnovitelné energetice. Například v jižní Francii podnikly spolky jako France Nature Environment a Liga za ochranu ptactva (LPO) právní kroky proti parkům větrných elektráren, které v chráněných lokalitách ohrožovaly vzácné ptáčí druhy. V jižním Španělsku zahájila skupina Ecologistas en Acción kampaň proti projektu rozsáhlé solární elektrárny s odůvodněním, že by znehodnotil půdu a narušil místní flóru.

Tyto debaty nejsou jen typickými příklady sporů o ekologickou spravedlnost či odporu místních obyvatel k výstavbě v jejich okolí (tzv. NIMBY efekt — z anglického *Not In My Backyard*, tedy Ne na mém dvorku), přestože se s nimi v mnoha ohledech prolínají. Jde spíše o ukázkou konfliktů uvnitř zeleného hnutí — o střety mezi navzájem soupeřícími ekologickými prioritami.

Aktéři uvedených sporů se sice shodnou na potřebě dekarbonizace a ochrany přírody, ale rozcházejí se v tom, jaké typy obnovitelných zdrojů by se měly využívat, kde by se elektrárny měly stavět a kdo o tom má rozhodovat. Jelikož jsou spory daného typu čím dál častější a mají zásadní politické důsledky, zasluhují si zevrubnější analýzu, o níž se tu chci pokusit.

Soupeření mezi prioritami

Termín „*green-on-green conflicts*“, tedy konflikty uvnitř zeleného hnutí, zavedl v roce 2004 britský geograf Charles Warren. Inspiroval se přitom vojenským výrazem „blue-on-blue“, který označuje střelbu do vlastních řad. Warren už tehdy upozornil, že podobné střety předznamenávají budoucí debaty v rámci

ekologického hnutí: „Společnost se přiklonila k zelené politice, ale jakou podobu by zelená politika měla vlastně mít?“

Spory mezi ekologickými aktivisty se často točí kolem umístění energetické infrastruktury, ochrany ohrožených druhů či procesů plánování, v principu se však jedná o konflikty politické. Nutí nás totiž klást si otázky, kdo v rámci zelené transformace definuje veřejný zájem a co lze ještě považovat za přijatelné vedlejší škody.

Spory uvnitř zeleného hnutí nejsou ničím novým. Odrážejí dlouhodobé napětí mezi různými proudy, které hlavní důraz kladou na odlišné aspekty ekologické krize. Nejčastěji proti sobě v posledních desetiletích stanuly dva tábory. Na jedné straně to jsou ti, kteří usilují o zmírnění klimatické změny a upřednostňují rychlou, systémovou transformaci ve spolupráci s vládami a průmyslem, což zahrnuje i výstavbu rozsáhlé infrastruktury.

Proti nim se postavili ti, kteří hájí zájmy místních komunit a regionů a akcentují ochranu biodiverzity, půdy a přírodních zdrojů. Popsanou dělicí linií bychom neměli přeceňovat, faktem ale zůstává, že v řadě sporů uvnitř zeleného hnutí stojí proti sobě právě uvedené dvě skupiny, což odráží také dlouhodobý střet mezi odlišnými politickými kulturami uvnitř hnutí.

Ačkoli do odporu proti projektům v oblasti obnovitelné energie často vstupují i jiné příčiny, konflikty mezi ekologickými aktéry si zasluhují zvláštní pozornost. V zemích EU vedla zrychlující se energetická transformace v posledním desetiletí k čím dál častějším a viditelnějším střetům daného typu.

Každý ze sporů je sice zasazen do specifických místních souvislostí, které nelze vždy snadno zobecnit, přesto se do nich často promítají podobné vzorce. Zatímco evropská fosilní energetika se obvykle opírá o těžbu v odlehlých oblastech a o infrastrukturu soustředěnou do nemnoha lokalit, zelená transformace spočívá na početnějších a územně rozptýlených zdrojích výroby energie. Tím se produkce energie dostává do mnohem těsnějšího kontaktu s obydlenu krajinou a místními komunitami.

Při prosazování projektů energetické transformace se obvykle argumentuje naléhavou potřebou dekarbonizace, křehkou energetickou bezpečností či nutností dosáhnout energetické nezávislosti. Odpor proti projektům obnovitelné energetiky naopak postrádá jednotný scénář. Bývá spíše situační, promítají se do něj specifika daných projektů a jejich konkrétní dopady na místní přírodu a krajinu. Navzdory různorodosti odporu lze říci, že jednotlivé sektory energetiky zpravidla vyvolávají specifické typy protestů podle konkrétního dopadu na životní prostředí.

Ohniska sporů

Zřejmě nejčastější a rovněž nejdiskutovanější příčinou sporů uvnitř zeleného hnutí je výstavba větrných elektráren, které v Evropské unii vyrábějí asi čtyřicet procent obnovitelné energie. Jedním z důvodů je jejich nepřehlédnutelnost. Vnitrozemské větrné parky proměňují ráz krajiny a výrazně zasahují do životního prostředí, čímž vyvolávají tradiční formy odporu proti velkým infrastrukturním stavbám.

Dobře je to vidět na příkladu Galicie v severozápadním Španělsku. V regionu, který byl kdysi největším španělským producentem větrné energie, nyní naráží rozšiřování pevninských větrných elektráren na tvrdý odpor. Ekologické organizace vystupují proti desítkám nových projektů a podávají stovky žalob s argumentem, že rychlá výstavba ničí krajinu i chráněné oblasti.

Řada projektů tak byla dočasně pozastavena, což vyvolalo bouřlivou celospolečenskou debatu. Kampaň přitom neodmítla větrnou energii jako takovou: odpůrci naopak zdůrazňují, že větrná energie je „pro

ochranu planety před dopady současné klimatické krize zásadní“. Svou kritiku však směřují proti „spekulativnímu a predátorskému modelu“ rozsáhlých projektů větrných elektráren, které jsou prosazovány shora v zájmu velkých energetických korporací.

Takovýto přístup podle nich může způsobit „nezvratné ekologické, kulturní, společenské a ekonomické škody“. Podobné spory kolem větrných parků se objevily také v dalších částech Evropy, například v Německu, Švédsku nebo na Kypru.

Podobné diskuse vyvolávají i solární projekty, které zajišťují asi čtvrtinu evropské energie z obnovitelných zdrojů. Například plány na projekt Dama Solar v rumunské župě Arad, který se měl stát největším fotovoltaickým parkem v Evropě, napadlo u soudu místní ochránářské sdružení. Jeho zástupci tvrdí, že umístění projektu do chráněného území Natura 2000 ohrožuje tamní vzácné druhy.

Konflikt postavil ochránáře do přímého střetu s developery a státními úřady, kteří projekt hájí jako nezbytný pro dosažení klimatických cílů a posílení energetické bezpečnosti země. Celý spor, který byl později po mimosoudní dohodě pozastaven, odráží širší vzorec, s nímž se můžeme setkat třeba i v některých částech Francie, Španělska a Polska.

Vedle větrné a solární energetiky jsou tu ovšem i další základní pilíře transformace, které sice nepřitahují tolik pozornosti, ale jsou právě tak klíčové. Posilování přenosových sítí nebo výroba baterií rovněž vyvolává na různých místech v Evropě spory uvnitř zeleného tábora. Vůbec nejsilnější odpor se však zvedá proti těžbě některých kritických surovin; vlna protestů proti těžbařským projektům se objevila v zemích jako Srbsko nebo Švédsko.

V severním Portugalsku vyvolaly vlnu odporu plány na těžbu lithia nedaleko obce Covas do Barroso. Ačkoli úřady projekt prezentovaly jako strategický příspěvek k evropské energetické transformaci, místní obyvatelé a ekologické organizace okamžitě zareagovali demonstracemi a přípravou právních kroků.

Protestující mluvili o tom, že jejich krajina má být „obětována“ a že zdejší životní prostředí utrpí jen proto, aby dekarbonizace pokročila někde jinde. Vadilo jim také, že rozhodnutí přišlo shora bez ohledu na jejich názor. Jedna z organizací, která se na protestech podílela, Unidos em Defesa de Covas do Barroso, shrnuje kritiku argumentem, že „energetická transformace, která obětuje životní prostředí a je komunitám vnucena shora, místo aby vznikala ve spolupráci s nimi, přehlíží zkušenosti místních lidí s jejich vlastní krajinou a vytváří nebezpečný nedemokratický precedent“.

Od klimatu ke krajině

Stále častější konflikty uvnitř zeleného hnutí svědčí o hlubších rozporech v pojetí ekologického aktivismu. Patrná je zejména rostoucí nespokojenost s tím, že se výhradním středobodem ekologických kampaní stává samo klima. Některé proudy radikálního ekologického hnutí dnes vnímají „klima“ jako příliš abstraktní a technokratické téma, které je navíc úzce svázáno s politikou establishmentu.

Jejich skepse často pramení z frustrace z mainstreamové klimatické politiky, kterou mnozí považují za příliš pomalou a neefektivní. Takováto kritika zaznívá už dlouho, širší odezvy se jí však začalo dostávat až po neúspěchu klimatických protestů v roce 2019. Většina účastníků akcí tehdy nabyla dojmu, že ani masová mobilizace veřejnosti nevedla k prosazení smysluplné politické změny.

Zatím nelze hovořit o tom, že by v Evropě obrat od soustředění na klima ke komplexnějšímu vnímání ekologické krize nastával v širším měřítku, některé případy však naznačují, že se takováto dynamika začíná postupně prosazovat. Jasným příkladem je francouzská radikální organizace Povstání země (Les

Soulèvements de la Terre), která sdružuje aktivisty různých názorových proudů včetně těch, kteří jsou rozčarováni vývojem dosavadních klimatických protestů. Francouzská organizace prohlašuje, že klimatická politika zůstává odtržená od žité reality, a namísto toho vybízí k lokálním zápasům, které „vracejí ekologické hnutí zpátky na zem“.

Uvedený obrat je zčásti odrazem lokálního ekologického aktivismu. Odpor proti projektům energetické transformace často navazuje na dlouhodobé tradice hnutí proti jaderným elektrárnám, budování přehrad, těžbě či průmyslovému zemědělství. Takováto hnutí obvykle chápou ekologický konflikt jako obranu krajiny a každodenního života proti vzdáleným centrům politické a ekonomické moci.

Historicky se takovéto iniciativy vyvíjely v určitém odstupu od agendy klimatické transformace. S tím, jak se nyní přechod k zelené energii zrychluje, napětí mezi různými tradicemi ekologického hnutí vystupuje na povrch a v některých případech přerůstá v otevřený konflikt.

Svou roli hraje také rostoucí vliv antikapitalistických postojů v ekologickém aktivismu. Pro mnohé skupiny totiž není hlavním tématem sama dekarbonizace, ale spíše její prosazování prostřednictvím tržních mechanismů. Z tohoto pohledu se zelený průmysl nejeví jako rozchod s minulostí, ale spíš jako stará známá logika exploatace zdrojů a kumulace kapitálu v novém kabátě.

To pak znemožňuje přistoupit na to, jak si energetickou transformaci představují vlády či korporace, a to i v situacích, kdy panuje široká shoda na nutnosti skoncovat s fosilními palivy. Popsané posuny nám pomáhají pochopit, proč se určité proudy zeleného aktivismu přiklánějí stále více k lokálním konfliktům a jak spolu s tím vzrůstá i nedůvěra vůči klimatické politice. Objasňuje se tím také vznik nových spojení mezi radikálními ekologickými aktivisty, ochránářskými organizacemi a obyvateli venkovských či příměstských oblastí.

Spory o pojetí zelené politiky míří do vyšších pater

Vnitřní konflikty zeleného hnutí se neprojevují jen lokálními protesty, ale stále častěji pronikají i do vysoké politiky. Ačkoli obě roviny nemusí být vždy přímo provázané, často zrcadlí stejné základní napětí.

To jen potvrzuje, že nejednotnost hnutí zdaleka není jen záležitostí lokálních sporů. U některých ekologicky zaměřených stran to pak vede k odmítání dekarbonizačních projektů, které by vyžadovaly jakékoli kompromisy.

Ačkoli se rétorika politických stran nemusí vždy přesně krýt s argumenty v lokálních sporech „zelených proti zeleným“, často s nimi sdílí podobnou vnitřní logiku. Příklady z nedávné doby najdeme po celé Evropě. Ve švýcarském kantonu Valais se například postavila Strana zelených proti vybudování fotovoltaických elektráren v alpských oblastech. V Portugalsku se zase levicový Bloco de Esquerda zapojil do kampaní proti těžbě lithia, v níž varuje před ničivými dopady na tamní krajinu.

Další, taktéž výmluvný příklad najdeme ve Španělsku, kde se podobný střet odehrál na parlamentní půdě. Poté, co zemi v roce 2025 postihl rozsáhlý výpadek elektrické energie, navrhla vláda opatření k posílení stability distribuční sítě a navýšení podpory obnovitelných zdrojů.

Vládní návrh byl však nakonec zamítnut, a to i s přispěním levicové strany Podemos, která se k zelené politice jinak hlásí. Její poslanci argumentovali tím, že reformy nijak neposilují veřejné vlastnictví ani demokratickou kontrolu, a naopak obsahují hrozbu, že upevní pozici stávajících energetických hráčů.

Uvedené obavy nebyly neopodstatněné. Bezprostředním důsledkem však byla patová situace: vládní návrh byl smeten ze stolu a žádná alternativní opatření se nepřijala. Odmítání obnovitelných energetických projektů s odůvodněním, že přinášejí prospěch především energetickým gigantům, se stalo trvalou součástí rétoriky Podemos.

Všechny uvedené případy mají jeden společný rys: aktéři, kteří nenesou přímou odpovědnost za dodávky energií a politiku v oblasti průmyslu, snáze odmítají kompromisy spojené s energetickou transformací. Naproti tomu ti, kteří jsou u moci, jsou strukturálně nuceni na ústupky přistupovat.

Nevyhnutelné napětí

Evropské spory uvnitř zeleného hnutí nabývají na intenzitě v kontextu zcela specifické politické situace. Odehrávají se v kontextu celosvětové vlny odporu proti ekologické politice, což se v Evropské unii projevuje rostoucí snahou vytlačit ekologický aktivismus na okraj. Evropská unie se přitom paradoxně snaží urychlit budování energetické a průmyslové infrastruktury založené na obnovitelných zdrojích, a to navzdory mnohým rozporům ve svém vlastním zeleném programu. Popsaná dynamika pak vyvolává stále naléhavější otázky ohledně směřování evropské ekologické politiky.

Popsaný vývoj lze interpretovat jako upevňování jakéhosi evropského energetického státního zájmu (*raison d'état*). Členské státy a instituce Evropské unie se stále častěji zaštiťují klimatickými cíli a energetickou bezpečností a velké energetické a průmyslové projekty označují za strategickou prioritu, kterou je nutno realizovat rychle a bez zbytečných průtahů.

Takovýto trend potvrzují i nedávné politické změny, jako je zrychlení schvalovacích procesů či upřednostňování strategických projektů. V unijním politickém diskursu se už energetická transformace nezdůvodňuje ani tak ochranou lidí a životního prostředí, jako spíše nutností zachovat konkurenceschopnost prostřednictvím ambiciózních, velkokapacitních projektů.

Bude-li takovýto vývoj pokračovat cestou oslabování ekologických pojistek, pravidel územního plánování a veřejné kontroly, lze očekávat, že i vnitřní střety v zeleném hnutí nabudou na síle a prohloubí se polarizace. Některé spory pak mohou přerůst institucionální rámec a nabývat ostře konfrontačních podob.

Fragmentace zeleného hnutí znamená velké politické riziko — zejména v době, kdy ekologičtí aktéři potřebují utvářet široké a stabilní koalice, aby dokázali čelit sílícímu odporu vůči klimatické politice. Má-li zelený tábor prosadit podstatné změny, musí najít společnou řeč napříč celým spektrem zastánců zelené transformace, aby se rozdílné priority dařilo překonat jednáním, spíše než aby vedly k rozkolům.

Nicméně soudržnost nelze vynucovat. Mnohé požadavky, které ve vnitřních konfliktech zeleného hnutí zaznívají, jsou zcela legitimní. Projekty energetické transformace často prosazují hráči, jejichž prioritou je korporátní zisk, nikoli ekologické či sociální zájmy — a škody, které působí, jsou zcela reálné.

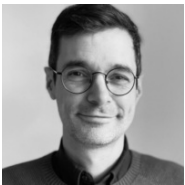
Mnozí z těch, kdož se odvolávají na naléhavost situace, se často jen pokoušejí odsunout požadavky na participaci, inkluzi či spravedlnost na vedlejší kolej. Z tohoto pohledu jsou debaty uvnitř zeleného hnutí nezbytné. Nutí totiž centra moci ke konfrontaci s konkrétními místy, kde zelená transformace získává svou hmatatelnou podobu, a podtrhují zásadní argument: energetická transformace si nemůže nárokovat legitimitu, pokud při své realizaci ničí ekosystémy, biotopy a místní komunity.

Na hlubší úrovni popsané rozpory odrážejí ústřední dilema klimatické krize. Dekarbonizace musí proběhnout rychle a ve velkém měřítku, jenže aktéři, kteří by ji dokázali provést sociálně spravedlivě

a s citlivostí ke krajině, momentálně nemají v rukou politickou moc.

Vzhledem k naléhavosti a rozsahu celého úkolu si lze jen stěží představit, že by energetická transformace mohla proběhnout hladce a bez třenic, a to i za těch nejpříznivějších politických okolností. Ačkoli tedy zůstává hlavním úkolem budování rozsáhlých akceschopných koalic k odvrácení klimatické katastrofy, vnitřní konflikty v zeleném hnutí budou pravděpodobně přetrvávat.

Takovéto spory nejsou chybou v procesu zelené transformace, nýbrž jen symptomem toho, jak hluboko do různých vrstev ekologické a politické reality celý proces zasahuje. Z toho důvodu je bezkonfliktní transformace nejen nerealistická, ale dost možná i nežádoucí. Skutečnou otázkou tedy není, jak střetům mezi zastánci zelené politiky zabránit, ale zda je lze zvládat tak, aby se zelené hnutí mohlo stát silou, která energetickou transformaci usměrní, namísto toho, aby ji paralyzovalo.

Pablo Lapuente Tiana is a political scientist and independent researcher based in Stockholm. His work focuses on European environmental politics, with particular attention to political conflict dynamics between diverse groups around the green transition. He also works occasionally as a translator. Besides academia, his articles and interviews have appeared mainly in Spanish-language media, including *eldiario.es*, *CTXT*, *Corriente Cálida*, *El Salto*, and *La Grieta*.

Published May 6, 2026

Article in Czech

Translation available in English

Published in the *Green European Journal*

Downloaded from <https://www.greeneuropeanjournal.eu/zeleni-proti-zelenym-stepici-linie-v-evropske-energeticke-transformaci/>

The Green European Journal offers analysis on current affairs, political ecology and the struggle for an alternative Europe. In print and online, the journal works to create an inclusive, multilingual and independent media space.

Sign up to the newsletter to receive our monthly Editor's Picks.